

سرشناسه:	مریدیان، حمید، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور:	انسان آرمانی از منظر اسلام و جنبش‌های نوپدید معنویت‌گرا/حمید مریدیان.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری:	۱۸۴ ص: ۵/۲۱×۵/۱۴ س.م.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۱۸۷-۳
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه.
موضوع:	کوتیلو، پائولو، ۱۹۴۷-م. -- دیدگاه درباره انسان
موضوع:	Coelho, Paulo-- Views on human beings
موضوع:	اشو، ۱۹۳۱ - ۱۹۹۰م. -- دیدگاه درباره انسان
موضوع:	Views on human beings -- Osho, ۱۹۳۱ - ۱۹۹۰م.
موضوع:	انسان (اسلام)
موضوع:	Theological anthropology -- Islam
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی ﷺ العالمية.
رده بندی کنگره:	مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
رده بندی دیویی:	۱۳۹۶ الف۸/۲/م۴ BP۲۲۶
شماره کتابشناسی ملی:	۴۷۰۴۱۵۰
	۲۹۷/۴۶۶

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

انسان آرمانی از منظر اسلام و جنبش‌های نوپدید معنویت‌گرا

مؤلف: حمید مریدیان

چاپ اول: ۱۳۹۶ش / ۱۴۳۸ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

● چاپ: نارنجستان ● قیمت: ۱۱۵۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۳۰۰ نسخه

مراکز پخش

- ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸
- تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۹ - ۱۰۵ داخلی
- دورنگار: داخلی ۱۰۵ - ۳۷۸۳۹۳۰۹ +۹۸ ۲۵
- ایران، قم، بلوار محمدامین، سه‌راه سالاریه. تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۲۱۳۳۱۰۶
- ایران، قم، ساختمان ناشران، طبقه سوم، پلاک ۳۰۸. تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۴۲۴۰۲

📧 https://telegram.me/pub_almostafa
🌐 <http://www.buy-pub.miu.ac.ir/>

✉ miup@pub.miu.ac.ir
🌐 pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

- مدیر انتشارات: مرتضی محمدعلی نژاد شانی
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر فنی: محمدباقر شکری
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی
- صفحه‌آرا: سید محسن عمادی مجد

انسان آرمانی از منظر اسلام و جنبش‌های نوپدید معنویت‌گرا

حمید مریدیان

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر
المصطفی ﷺ

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

«جامعه المصطفی علیه السلام العالمیة» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام» را تأسیس کرده است.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

فهرست

پیش‌گفتار	۱۱
۱. مفاهیم و کلیات	۱۳
کلیات پژوهش	۱۳
مفهوم‌شناسی	۲۱
۱. جنبش	۲۱
۲. معنویت	۲۷
۳. انسان آرمانی	۳۵
الف) جایگاه انسان آرمانی در مکاتب مختلف	۳۵
ب) انسان آرمانی در جنبش‌های نوپدید	۳۸
یکم: چاندرا موهان جین (اُشو)	۴۰
دوم: پائولو کوئیلو	۴۴
۲. انسان آرمانی در مکتب اُشو	۴۹
کلیات انسان آرمانی	۴۹
۱. آرمان انسانی	۵۰
بررسی و نقد	۵۲
۲. مصادیق انسان آرمانی	۵۴
الف) زوربای یونانی	۵۵
ب) بودای زاهد	۵۶
ج) زوربای بودا	۵۷

- ۵۸..... بررسی و نقد
۳. ویژگی‌های اعتقادی انسان آرمانی ۶۰
- الف) نفی دعا و عبادت ۶۰
- بررسی و نقد ۶۱
- ب) توجه به ندای درون ۶۲
- بررسی و نقد ۶۳
۴. ویژگی‌های فردی و رفتاری انسان آرمانی ۶۳
- الف) رهایی از ذهن ۶۳
- بررسی و نقد ۶۵
- ب) سرور و شادمانگی ۶۷
- بررسی و نقد ۶۸
- ج) عمل به نافرمان ۶۹
- بررسی و نقد ۷۰
۵. راه‌های رسیدن به انسان آرمانی ۷۱
- الف) مراقبه ۷۲
- بررسی و نقد ۷۳
- ب) عشق و بهره‌گیری از نیروی جنسی ۷۴
- بررسی و نقد ۷۶
۶. موانع پیش روی انسان آرمانی ۷۷
- الف) دین و شریعت ۷۸
- بررسی و نقد ۷۸
- ب) ازدواج و تشکیل خانواده ۷۹
- بررسی و نقد ۸۱
۳. انسان آرمانی در مکتب کوئیلو ۸۳
- کلیات انسان آرمانی - داستانی ۸۳
۱. ویژگی‌های شخصیت‌های داستانی ۸۴
- الف) طرح موضوع‌های رمانتیک و احساسی ۸۵
- ب) قصه‌های کوتاه و جذاب ۸۶
- ج) بهره‌گیری از افسانه‌ها و اساطیر ملل ۸۷
۲. ویژگی‌های اعتقادی انسان آرمانی ۸۷

- الف) جبرگرایی (مکتوب) ۸۷
- بررسی و نقد ۸۹
- ب) گوش سپردن به ندای درون ۹۱
- بررسی و نقد ۹۳
۳. ویژگی‌های فردی و رفتاری انسان آرمانی ۹۳
- الف) رقص و می‌خواری ۹۳
- بررسی و نقد ۹۴
- ب) خودکشی و پوچ‌گرایی ۹۵
- بررسی و نقد ۹۷
- ج) اباحی‌گری و بی‌بند و باری ۹۹
- بررسی و نقد ۱۰۱
۴. راه‌های وصول به انسان آرمانی ۱۰۲
- الف) سحر و جادو ۱۰۲
- بررسی و نقد ۱۰۴
- ب) عشق ۱۰۵
- بررسی و نقد ۱۰۶
- ج) طریقت افسانه شخصی و کیمیاگری ۱۰۸
- بررسی و نقد ۱۱۰
۵. موانع انسان آرمانی ۱۱۱
- الف) ترس ۱۱۱
- بررسی و نقد ۱۱۲
- ب) دین و مذهب ۱۱۳
- بررسی و نقد ۱۱۵
۴. بررسی تطبیقی دو مکتب اشو و کوئیلو ۱۱۷
- اشتراکات دو مکتب ۱۱۸
۱. معنویت‌گرایی پست مدرن؛ بستررویش ۱۱۸
۲. اصول مشترک در دو مکتب ۱۱۹
- الف) تفکر انسان محوری ۱۱۹
- ب) تفکر اومانستی ۱۲۱
۳. مؤلفه‌های انسان محوری در دو مکتب ۱۲۳

- الف) آزادی خواهی ۱۲۴
- ب) رقص و موسیقی ۱۲۶
- ج) عشق و سکس ۱۲۷
- بررسی و نقد ۱۲۹
- د) فردگرایی ۱۳۰
- بررسی و نقد ۱۳۳
- ه) تجربه‌گرایی ۱۳۴
- بررسی و نقد ۱۳۷
- افتراقات دو مکتب ۱۳۸
۱. تفاوت در مبانی اندیشه‌ای ۱۳۸
۲. تفاوت در ویژگی‌های انسان آرمانی ۱۳۹
۳. تمایز در قالب ساختار و سبک گفتار ۱۴۱
۴. تفاوت در طرح مباحث معنوی ۱۴۳
۵. انسان آرمانی در مکتب اسلام ۱۴۵
- کلیات انسان آرمانی ۱۴۵
۱. فطرت؛ آرمان انسانی ۱۴۷
۲. کمال نهایی انسان ۱۴۸
۳. انسان کامل؛ نگرش‌ها و ویژگی‌ها ۱۵۰
۴. ویژگی‌های اعتقادی انسان آرمانی ۱۵۱
- الف) ایمان به الله (توحید) ۱۵۱
- ب) ایمان به وحی و انبیای الهی (نبوت) ۱۵۲
- ج) ایمان به رستاخیز (معاد) ۱۵۳
- د) ایمان به عدل الهی (عدالت) ۱۵۴
- ه) ایمان به ائمه اطهار (امامت) ۱۵۵
۵. ویژگی‌های فردی و رفتاری انسان آرمانی ۱۵۵
- الف) عبادت و یاد خدا ۱۵۵
- ب) اطاعت و تبعیت ۱۵۶
- ج) ترس از خدا ۱۵۷
- د) استفاده از فرصت‌ها ۱۵۸
- ه) حساسی اعمال ۱۵۹

۱۵۹	و صبر و استقامت
۱۶۰	ز توجه به ارزش‌ها و فضیلت‌ها
۱۶۱	ح) مهرورزی به دیگران
۱۶۲	۶. راه‌های کمال‌جویی
۱۶۳	الف) گام در مسیر هدایت
۱۶۴	ب) کسب ایمان و عمل صالح
۱۶۴	ج) تعقل و آگاهی
۱۶۵	د) تقوا و مراقبت از نفس
۱۶۶	۷. موانع انسان آرمانی
۱۶۶	الف) دنیاپرستی
۱۶۷	ب) خودفراموشی
۱۶۹	ج) ناسپاسی و قدرناشناسی
۱۶۹	د) تکبر و خودبینی
۱۷۰	ه) گناه و زنگار قلب
۱۷۳	۶. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۷۷	کتابنامه

مقدمه

معنویت، همواره گمشده انسان در طول تاریخ بوده و این پیام ماندگار انبیای الهی علیهم السلام است، که در گوش اعصار پیچیده و انسان را به زندگی جاویدانی دعوت می‌کند. پیامی که در آن به تمامی نیازهای مادی و معنوی انسان و رشد کامل ابعاد وجودی او اندیشیده شده است و معرفتی الهی که می‌تواند همه جنبه‌های زندگی انسان را دگرگون ساخته و زندگی جدیدی را پایه‌ریزی کند.

دانشگاه مجازی المصطفی صلی الله علیه و آله

می‌کوشد با بهره‌گیری از روش‌های نوین فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات، پیام الهی خاتم پیام‌آوران، حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و پیروان راستین ایشان را در اختیار علاقه‌مندان در هر نقطه‌خاکی قرار دهد تا سرآغازی برای زندگی الهی و پاک انسان معاصر باشد.

معاونت پژوهشی و تولید دانشگاه مجازی المصطفی صلی الله علیه و آله

با همکاری گروه‌های علمی و صاحب‌نظران، برای پاسخگویی به نیاز حقیقت‌طلبان و معرفت‌جویان، متون آموزشی و کمک‌آموزشی مورد نیاز را به زبان‌های مختلف تولید و ترجمه نموده تا در رشته‌های آموزشی مورد استفاده فراگیران قرار گیرند و با توجه به استقبال و درخواست عموم علاقه‌مندان، اقدام به چاپ آنها کرده است.

«خانه‌های خود را دانشگاه اسلامی کنیم»

دانشگاه مجازی المصطفی صلی الله علیه و آله

<http://ou.miu.ac.ir>

پیش‌گفتار

امروزه جنبش‌هایی نوپدید در غرب و شرق با عناوین معنوی به صحنه آمده‌اند، و سعی در ارائه تصویری آرمانی از انسان دارند تا بدین وسیله به نیازهای معنوی انسان مدرن پاسخ دهند.

از جمله مهم‌ترین این جنبش‌ها، که تاکنون آثار فراوانی از خود بر جای گذاشته‌اند، دو جریان اثرگذار و مشهور اُشو و پائولو است، که انسان ایده‌آل از منظر هر دو در حالی که دارای اشتراکات فراوانی است، از ویژگی‌های متفاوتی نیز برخوردار است.

اشوتصویر خویش از انسان ایده‌آل امروزی را زوربای بودا می‌نامد، که یکی سمبل زیاده‌خواهی، شهوت و شادمانگی است؛ و دیگری اسوه زهد و ریاضت است.

اورهایی از ذهن، سرور و شادمانگی، نفی دعا و عبادت را از ویژگی‌های انسان ایده‌آل می‌داند، که از راه مراقبه به دست می‌آید.

در مقابل، انسان آرمانی کوئیلو که به عنوان قهرمان‌های داستانی در رمان‌هایش جلوه می‌کند، ویژگی‌هایی دارد، مانند: اباحی‌گری و بی‌بندوباری، گوش سپردن به ندای درون، که به واسطه پیش‌گویی و جادوگری، اتصال به روح کیهانی و پیروی از افسانه شخصی حاصل می‌شود.

با بررسی و بیان نقد هردو جریان، در یک نگاه کلی، خاستگاه مشترک این‌گونه جنبش‌های نوپدید معنویت‌گرا را می‌توان در معنویت پست‌مدرن ارزیابی کرد، که باعث رویش انواع متنوع از این جنبش‌ها بوده است، و اصول مشترک هردو جنبش را در تفکر انسان‌محوری دانست، که تکثرگرایی، آزادی‌خواهی و فردگرایی از مؤلفه‌های اصلی و اساسی آن به حساب می‌آید.

در انتها نیز انسان آرمانی از نگاه اسلام بازگویی می‌شود، که جانشین و امانت‌دار الهی است، و با پیروی از فطرت الهی و ایمان و عمل صالح، هر لحظه در حال شکوفا شدن و پیمودن مسیر رشد و کمال است.